

965. Vaksala kyrka.

Pl. 24.

Litteratur: Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, *Monumenta Uplandica per Thiundiam* (1710), s. 234; Fornminnesinventering i Vaksala sn 1937—38 (G. A. Hellman m. fl., ATA); S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941—43* (ATA).

Runstenen står uppställd på gräsplanen mellan vägen och kyrkogårdsmuren, längst åt höger, svagt lutande mot kyrkogårdsmuren. Den låg tidigare på marken omedelbart framför torningångens tröskel. Då vid fornminnesinventeringen 1937 »mycket svaga spår av en runslinga» iakttagits och detta bekräftats av Sven B. F. Jansson år 1942, togs stenen fram och restes 1948 på sin nuvarande plats.

Sannolikt är det samma sten, som enligt Peringskiöld låg som tröskel i det på 1790-talet borttagna vapenhuset: »Vthi Norra Wapenhuset finner man twänne gamla Runstenar, then ene är inmurad til tryskelsteen midt i ytra dören, men af brand eller wäld som fordom thetta hus öfvergått, aldeles sönderkrossad och afspulten, at ingen läsning aftagas kan.» (Den andra runstenen i vapenhuset var U 959.) Kyrkoherde Carl Lithman har, såsom förut omtalats (se U 959), redan år 1669 uppgivit, att »twenne Runiske steenar liggia i det Norre wapnehuset» (förmodligen U 959 och U 965). Länsmannen Anders Pehrson Rox meddelade (omkr. 1680), att i vapenhuset låg en sten med skrift på (= U 959); Hadorph har härtill antecknat: »Dito en tröskellsten.»

Ljusgrå granit. Höjd 0,99 m., bredd 1,38 m. Ristningen är nästan helt utnött. Endast med hjälp av gynnsam belysning kunde det å pl. 24 uppmålade urskiljas. Runslingan böjer sannolikt på vänstra sidan av mot höger och slutar med ett huvud.

Inskrift:

hulm × fri ...

Holmfri[ör] ...

»Holmfrid ...»

Alla runorna torde vara säkra, ehuru de endast skymta svagt. — Om kvinnonamnet *Holmfridr* se U 25 och E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 105.

966. Vaksala kyrka.

Pl. 24.

Litteratur: UFT h. 5 (1876), s. 75; O. v. Friesen, *Runstenar i Uppland och Gästrikland undersökta 1899—1901* (ATA); Fornminnesinventering i Vaksala sn 1937—38 (G. A. Hellman m. fl., ATA); S. B. F. Jansson, *Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941—43* (ATA).

Äldre avbildning: v. Friesen foto (ATA).

Stenen sitter inmurad i södra väggen av tvärskeppet på kyrkans södra sida, 2 m. V om tvärskeppets sydöstra hörn, 1,80 m. ovan markytan. Den omtalas första gången i UFT h. 5 (1876): »I väggen till kyrkans södra kor finnes inmurad lemning af en runsten, af hvilken nu endast korstecknet är synligt.»

Ljusgrå granit. 1,05 × 0,75 m. Ytan är tämligen skrovlig.

Ristningen består endast av ett kors av på uppländska runstenar vanlig typ. Två av korsarmarna äro skadade. Stenen är visserligen fragmentarisk, men om den någonsin har innehållit en runslinga med inskrift, förefaller högst tvivelaktigt.

Vid Sven B. F. Janssons inventering år 1942 upptäcktes ett fragment av en korsristad sten, inmurat i västra väggen av södra tvärskeppet, 2,35 m. från dettas sydvästra hörn, 1,30 m. över marken. Ristningen består endast av yttre delen av en korsarm och har utan tvivel hört samman med fragmentet i tvärskeppets södra vägg.

Stenarten är densamma, ljusgrå granit. $0,85 \times 0,68$ m.

967. Vaksala kyrka.

Pl. 25.

Litteratur: R. Dybeck, Vaksala socken, förteckning på fornminnen (1869? ATA); UFT h. 5 (1876), s. 75; Skrivelse till Riksantikvarien från landsantikvarien N. Sundquist ^{30/3} 1950 (ATA); Rapport till Riksantikvarien från Sven B. F. Jansson ^{13/4} 1950 (ATA).

Dybeck omtalar, i en förteckning över fornminnen i Vaksala sn: »ett nyfunnet, mindre stycke af en runsten förvaras i kyrkan». UFT h. 5 (1876): »Ett annat stycke med några få runor förvaras löst i kyrktornet, enligt benäget meddelande af studenten C. M. Bolm.»

Möjligen är det samma fragment, som i febr. 1950 av studeranden Wolter Ehn påträffades i södra bogårdsmuren. Fragmentet undersöktes av Sven B. F. Jansson och flyttades till vapenhuset, där det uppställdes mot östra väggen, N om ingången till kyrkan. I stenens ena kant finnas rester av murbruk, vilket visar, att stenen en gång har varit inmurad. Ur Janssons rapport är följande redogörelse för inskriften hämtad.

Grårod granit. Ristningsytans mått 56×52 cm. Tjocklek 20 cm. Ristningen är vittrad och i stort sett otydlig.

Inskrift:

-au ... ⁵ftir: ¹⁰faþur ¹⁵sin: ku - ... - ...

... æftir faður sinn ...

»... efter sin fader ...»

Till läsningen: Före 2 a finnas huggningsspår, som möjligen äro rester av en runa. I den slinga, där runföljden 4—19 står, finnas före 4 f inga spår av runor. 4 f har förlorat nedre delen; bst äro grunda och vittrade. 7 r är skadat; bst är osäker. 8—12 faþur är jämförelsevis tydligt. 13 s är mycket grunt; översta leden borta. Efter 15 n finnas två runda fördjupningar, som sannolikt utgöra rester av sk. 16—17 ku äro säkra. Därefter synes nedre hälften av en hst, som upptill är flagrad. Sedan två fördjupningar, som möjligen kunna uppfattas som sk. Av r. 19, som står i stenens kant, kan hst spåras.

968. Bolsta, Vaksala sn.

Pl. 25.

Litteratur: B 391, L 199. J. Bureus, Fa 6 s. 142 n:r 33 (Axehiell), Fa 5 n:r 431, Fa 1 s. 97; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta Uplandica per Thiundiam (1710), s. 259 f.; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 73; UFT h. 5 (1876), s. 74; O. v. Friesen, Runstenar i Uppland och Gästrikland undersökta 1899—1901 (ATA), Anteckningar (UUB); Fornminnesinventering i Vaksala sn 1937—38 (G. A. Hellman m. fl., ATA).

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckningar (Fa 10:1 n:r 120, F 11 n:r 105, F 12 n:r 97); J. Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 177); osign. träsnitt i Peringskiöld a. a. och B 391; v. Friesen foto (ATA).